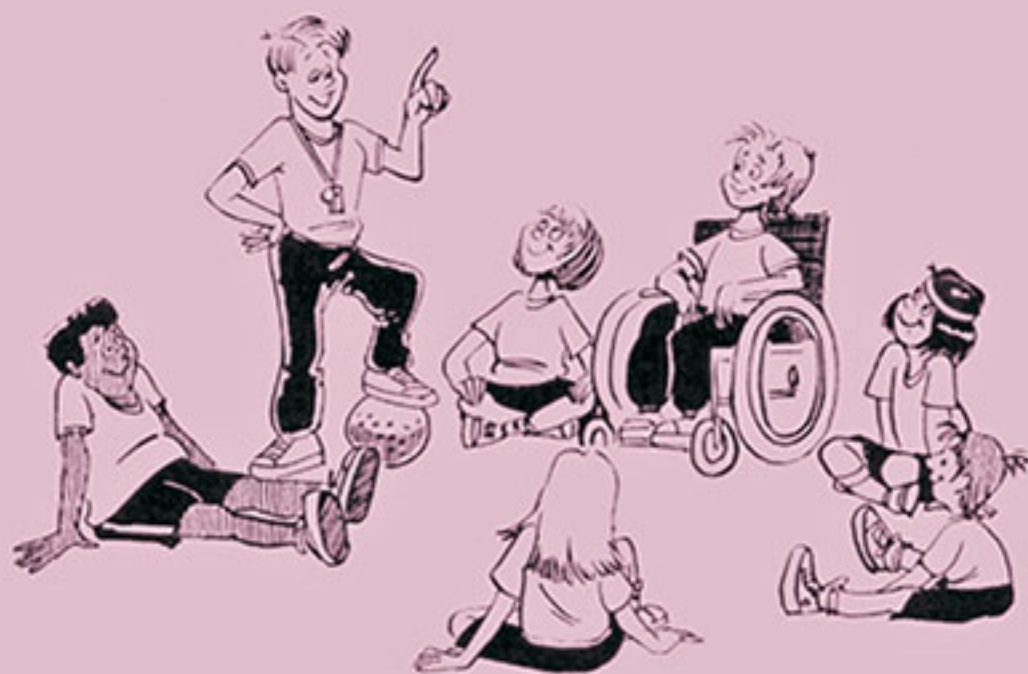

მისწავლეთ უმთერეთმა

თბილისი
2005

ურთიერთობა შესაძლებელია ყველასთან

გიცდიათ თუ არა ამა თუ იმ ფუნქციონალური დარღვევის მქონე პირთან ურთიერთობა? თუ არა, მაშინ შესაძლოა თქვენ ხელიდან გაუშვით არაორდინალური, საინტერესო პიროვნების გაცნობის შანსი. გარკვეული კატეგორიის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ცხოვრების წესი გარკვეულწილად ხელს უწყობს მათი შესაძლებლობის განვითარებას (მოძრაობის შეზღუდვის მქონე, მხედველობისა და მეტყველების პრობლემები, ა.შ.). მათი უძრავლესობა. გამოირჩევიან რა განსაკუთრებული მგრძობიარებითა და ინტუიციით, ისინი ადვილად განასხვავებენ სიყალბესა და გულწრფელ დამოკიდებულებას. მათთან დამოკიდებულებაში მნიშვნელოვანია აქცენტი გაკეთდეს პირად თვისებებსა და შესაძლებლობებზე და არა ფიზიკურ შეზღუდვებზე. როდესაც შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვთან საუბრობთ უყურეთ მათ და არა მის თანხლებ პიროვნებას ან დამსწრეს.

მოძრაობის შეზღუდვის მქონე პირები

თუ თქვენ ურთიერთობთ პიროვნებასთან, რომელსაც უჭირს დამოუკიდებლად გადაადგილება, ან ეტლით გადაადგილება, მოგცემთ რამოდენიმე რჩევას მასთან ურთიერთობისთვის:

- იყავით ყურადღებიანი; კითხეთ, ხომ არ სჭირდება მას დახმარება. მიაწოდეთ მისთვის საჭირო ნივთი;
- საუბრისას მიმართეთ პირდაპირ მას. თუ საუბარი გრძელდება რამოდენიმე წუთზე მეტს, დაჯექით ისე, რომ აღმოჩნდეთ ერთ დონეზე მოსაუბრის პირისპირ. ან გამოიყენეთ სკამი, იმისთვის რომ, თვალი გაუსწოროთ მას, ეს აადვიებს დიალოგს;
- არ გამოთქვათ სინანული იმის გამო, რომ ის ეტლში ზის. ეს დამამცირებელია;
- იყავით ბუნებრივი;
- კითხეთ, ხომ არ სჭირდება დახმარება ეტლით გადაადგილებაში. თანხმობის შემთხვევაში, ყურადღება მიაქციეთ რამოდენიმე მომენტს: წინასწარ აირჩიეთ გზა, სადაც ეტლი უნდა წაიყვანოთ, შეამოწმეთ, ხომ არ არის ორმოები, თხრილები ან სხვა რაიმე ხელშემშლელი ბარიერები. აირჩიეთ უსაფრთხო გზა;
- თუ თქვენ სადმე პატიუბთ მოძრაობის შეზღუდვის მქონე ან ეტლში მჯდომ პიროვნებას, შეამოწმეთ არის თუ არა დაწესებულებაში ლიფტი ან პანდუსი, საკმარის ფართოა თუ არა შესასვლელი საპირფარეშოში. თუ ამ მხრივ რამე სირთულეებია, სასურველია წინასწარ შეატყობინოთ მას ამ სირთულეების შესახებ;
- ეცადეთ წინასწარ დაგეგმოთ ისეთი ღონისძიებები და გასართობი თამაშები, რომელშიც ეტლზე მყოფი თქვენი მეგობარიც შეძლებს მონაწილეობის მიღებას.

მხედველობის შეზღუდვის მქონე პირები:

- მხედველობა დაქვეითებულ ან მხედველობის სრული შეზღუდვის მქონე პირთან შეხვედრისას, ხელი ჩამოართვით მას, წარუდგინეთ თქვენი თავი და თქვენს გვერდზე მდგომნი;
- თუ საჭიროა ოთახში გადაადგილება, ხელის მსუბუქი შეხებით დაეხმარეთ მას სივრცეში ორიენტირებაში;
- თუ შეთავაზებთ დაჯდომას, დაადებინეთ ხელი სკამის, სავარძლის ზურგზე ან სახელოურზე;
- როდესაც პრეზენტაციის დროს ხმარობთ სლაიდებს, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვთან კარგად აუხსენით მას თუ რა არის სლაიდზე გამოსახული. გააშუქეთ ყველა საკითხი და გადმოეცით საკმარისი ინფორმაცია იმისთვის, რათა კარგად აუღწეროთ სურათები იმ პიროვნებებს, რომელთაც აქვთ მხედველობის პრობლემა. ასევე შეგიძლიათ ინფორმაციის ალტერნატიული გზებით გადმოცემა (აუდიო კასეტების, ბრაილისა თუ დისკეტების მეშვეობით);
- არასოდეს შეეხეთ ნებართვის გარეშე ცხოველს, რომელიც კომპანიონობას უწევს მხედველობა დაქვეითებულ ბავშვს. ხმაურმა შეიძლება შეაშფოთოს ცხოველი თავის საქმის კეთებისგან.

სმენის დაქვეითების ან სრული შეზღუდვის მქონე პირები

- როდესაც მოსაუბრე სმენადაქვეითებულია, ან სმენის სრული შეზღუდვა აქვს, მისი ყურადღების მიქცევა შეგიძლიათ მხარზე ხელის შეხებით, მიმიკისა და ჟესტების გამოყენებით;
- თუ მოსაუბრე სმენადაქვეითებულია, გამოიყენეთ ხმების სხვადასხვა დონეები. საუბარი დაიწყეთ ოდნავ ხმამაღლა და შემდეგ გადადით ჩვეულებრივ ტონზე;
- თუ თქვენი თანამოსაუბრე ნაწილობრივ სმენადაქვეითებულია, შეეკითხეთ მას, თუ რომელი მხრიდან არის მოსახერხებელი მისთვის, რომ ესაუბროთ. არასდროს ელაპარაკოთ ადამიანს პირდაპირ ყურში;
- მიეცით თანამოსაუბრეს საშუალება დაინახოს თქვენი სახის გამომეტყველება. არ დაიფაროთ პირი ხელებით, ეს მოსაუბრეს საშუალებას მისცემს წაიკითხოს თქვენი ტუჩების მოძრაობა;
- უყურეთ პირდაპირ ამ პიროვნებას და ესაუბრეთ გასაგებად, ბუნებრივად და ნელა, რომ მან შეძლოს გაგება ტუჩების მოძრაობით ამასთანავე მანძილი არ უნდა აღემატებოდეს სამ მეტრს;
- სმენა დაქვეითებულ ბავშვებთან დიალოგის გასაადვილებლად მზად იყავით ვიზუალური მითითებებისთვის, ილაპარაკეთ ჩვეულებრივი სინქარით, არც ჩქარა და არც ნელა. შეგიძლიათ გამოიყენოთ ჟესტები, თუმცა არ არის საჭირო ზედმეტი არტიკულირება და ყვირილი. თუ მოგეჩვენათ, რომ თქვენ ვერ გაგიგეს, გაიმეორეთ შეკითხვა;
- ხშირად ყველაზე ადვილი საშუალება არის ჩანაწერების გაკეთება. ასეთ შემთხვევაში გესაჭიროებათ ფანქარი და ბლოკნოტი;

- იმისთვის, რომ მიიპყროთ იმ ადამიანის ყურადღება, რომელსაც გააჩნია სმენის დაქვეითება, შეეხეთ მას ან დაუქნიეთ ხელი.

მეტყველების დარღვევის მქონე პირები:

ნუ აღიქვავთ მეტყველების დარღვევას, როგორც გონებრივ ჩამორჩენილობას. უმრავლესობა ადამიანებისა, რომელთაც მეტყველების პრობლემები აქვთ, განათლებისა და მაღალი ინტელექტუალური პოტენციალით გამოირჩევიან. მხვედველობაშია მისაღები, რომ ტვინის სასაუბრო ცენტრები შეიძლება სახვადასხვა მიზეზით იყოს დაზიანებული: თავის ქალის ტრამვა, ინსულტი, ცერებრული დამბლა.

- მიეცით მეტყველების დარღვევის მქონე პიროვნებას აზრის გამოთქმის შესაძლებლობა და არ შეაწყვეტინოთ საუბარი. დაუსვით კითხვები, რომელიც მოკლე პასუხის გაცემის ან თავის დაკვრით პასუხის გაცემის საშუალებას მისცემს;
- თუ თქვენთვის გაუგებარია მეტყველების დარღვევის მქონე პირის საუბარი, არ მოაჩვენოთ თავი, რომ ყველაფერი გაიგეთ, გაუმეორეთ მას მისივე ფრაზები და კითხეთ, სწორად გაიგეთ თუ არა მისი სიტყვები;
- თუ პიროვნება თქვენთან ურთიერთობაში იყენებს ახლობელი ადამიანებისდახმარებას, რომელსაც შეუძლია გაუგოს და მოგაწოდოთ ინფორმაცია, უნდა გახსოვდეთ, რომ თქვენ საუბარი მიგყავთ უშუალოდ იმ ადამიანთან, რომელსაც მეტყველების ნაკლი აქვს და უნდა მიმართოთ კონკრეტულად მას;
- ყურადღებით მოუსმინეთ, არასოდეს მოაჩვენოთ თავი თითქოს გაიგეთ მისი ნათქვამი თუ ეს ასე არ არის;
- თუ გიწევთ საუბარი დამხმარეს გარეშე, მაშინ უნდა იხელმძღვანელოთ შემდეგი პრინციპებით: გაუმეორეთ თქვენს თანამოსაუბრეს ხმამაღლა ყოველი სიტყვა; არ მოგერიდოთ თხოვნა, რომ გაიმეოროს თქვენთვის გაუგებარი სიტყვები. ეს სულაც არ შეურაცხყოფს მას. პირიქით, დაარწმუნებს, რომ თქვენ დაინტერესებული ხართ მასთან საუბრით. შესაძლოა თქვენ მოგიწიოთ ყველა ბგერის ჩამოთვლა, რომ გაუგოთ მოსაუბრეს. მთავარია, რომ შეგეძლოთ მოსმენა. ამიტომ, მზად უნდა იყოთ, რომ საუბარი შესაძლოა გაგრძელდეს. სასუბროდ საჭიროა გქონდეთ საკმარისი დრო. თუ თქვენ გეჩქარებათ, მაშინ უმჯობესია შეთანხმდეთ საუბრის სხვა დროს გაგრძელებაზე.

ფსიქო-ფუნქციონალური დარღვევების მქონე პირები:

ჩვენ ყველას გამოგვიცდია შიში, როდესაც ჩვენთვის უცნობ გარემოში ვხვდებით. ფსიქო-ფუნქციონალური დარღვევების მქონე პირები გარემოს გაცილებით რთულად აღიქვამენ. ისინი ადვილად იბნევიან მათთვის უცხო გარემოში. მათ უჭირთ ორიენტაცია, ვერ აღიქვამენ მითითებებს, ახასიათებთ გაღიზიანებულობა, აღზნებადობა. ხშირად ვერ იგებენ, რომ თქვენ მისი დახმარება გსურთ.

- იყავით მომთმენნი; რამოდენიმეჯერ წყნარი, მშვიდი ტონით გაიმეორეთ ნათქვამი, ეცადეთ მისცეთ მარტივი და მოკლე დავალებები;
- აზრი გამოთქვით მოკლედ და დაუსვით კითხვები პირველებმა;
- მიეცით საშუალება დააკვირდნენ თქვენს საქციელს და გაიმეორონ ის.